

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

45

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-64-8

BRNO 2004

3001-

9395458

PŘEHLED VÝZKUMŮ 45

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz
- Odpovědný redaktor: doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
- Redakce a příprava pro tisk: Ing. Petr Škrdla, PhD., Mgr. Balázs Komoróczy, PhDr. Lubomír Šebela, CSc.,
PhDr. Rudolf Procházka, CSc., PhDr. Jiří Doležel, Dana Gregorová, Alice Del
Maschio
- Na titulním listě: Jeskyně Švédův stůl. Foto Jiří A. Svoboda
- Tisk: Bekros
- Náklad: 400 ks

© 2004 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

du, zaznamenan byl rovněž novověký odvodňovací kanálek z lomového kamene.

Michal Zezula, NPU v Ostravě

Resumé

Vítkov (Bez. Opava). Jana Zajíce Platz. Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

VYSOKÉ POPOVICE (okr. Brno-venkov)

„Dlouhé“. Raný středověk. Povrchový průzkum.

Mimo neolitické předměty byly při podrobném průzkumu mikroregionu Vysokých Popovic doloženy ojedinělé zlomky raně středověké tuhé keramiky. Nalezené střepy byly objeveny ve spodní části členitého jižního svahu mezi železniční tratí Okříšky-Brno a potokem Habřina v blízkosti inundace již zmíněného potoka, 600 m JV od kostela. Nadmořská výška je 430-445 m a pozice v ZM 1:25 000, mapa 24-332 Mohelno, 350 mm od Z s.č., 76 mm od S s. č.

Z nalezených datovatelných fragmentů keramiky vyniká bikónický okraj a dvě výdutě hrncovitých tvarů ozdobené šikmými záseky na liště na přechodu hrdla a výdutě. Předběžně je můžeme zařadit do náplně mladohradištní keramiky, spíše do 12. století. Střepy se nacházejí asi v sekundární pozici a můžeme předpokládat, že pocházejí z historického jádra Vysokých Popovic a na lokalitu se dostaly zemědělsko-technickými pracemi. V obci samé se nachází pozdněrománský kostel a již v letech 1228 a 1262 se po Popovicích píše místní vladykové (Kratochvíl 1904, 250; Plaček 2001, 713). Všechny předešlé údaje tak ukazují na vznik Popovic již v mladohradištním období. Se zemědělskou činností obyvatel nedalekých Vysokých Popovic mají zřejmou souvislost i četné zlomky vrcholně středověké kuchyňské keramiky nalezené na lokalitě.

Milan Vokáč, Martin Kuča, Josef Kovář, FF MU Brno

Literatura

- Kratochvíl, A. 1904: Vlastivěda Moravská. Ivančický okres. Brno.
Plaček, M. 2001: Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí. Praha.

Resumé

Vysoké Popovice (Bez. Brno-venkov), „Dlouhé“. Frühmittelalter. Terrainbegehung.

VYŠKOV (okr. Vyškov)

Ul. Radnická č. 2. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V rámci dlouhodobé rekonstrukce radničního komplexu ve Vyškově byly v roce 2003 provedeny stavební úpravy objektu v Radnické ul. č. 2. Dům je vklíněn mezi hlavní budovu radnice, na kterou se přimyká z jihu, a rohovou průjezdní stavbou Radnická č. 4. Čelní stěna ústí do uličky Radnická, která vybíhá z Masarykova náměstí směrem k zámku na dnešním nám. Čs. armády. Na mapě ZM ČR 24-42-11 se plocha výzkumu nachází v okolí bodu 5:144 mm Z/J od s. č.

Písemně je existence domu doložena až v 17. stol., ale stavebně-historický průzkum jej klade minimálně do 16. stol. a předpokládá, že ani tato renesanční stavba nevznikla na zeleném drnu. Do souvislosti s jeho středověkými předchůdci je dáván i zachovaný valeně klenutý jednoprostorový sklep pod severní polovinou budovy. Vnitřní renesanční dispozice a architektonické prvky však úplně zanikly v mladších přestavbách. Z původního domu se zachovalo pouze obvodové zdivo ve výši přízemí.

Výzkum se uskutečnil nejprve v interiéru budovy, kde byly hloubeny sondy pro statické zajištění čelní stěny. Sondy byly položeny rovněž v exteriéru při venkovním líci základového zdíva. Omezený rozsah sond v této etapě výzkumu dovolil zdokumentovat pouze základové zdivo tvořené lomovými kameny kladenými na hlinu. V jižní části objektu byl v hmotě zdíva identifikován kamenný vynášecí pás umístěný nad požárovými vrstvami, které, jak se později ukázalo, byly výplní staršího zahloubeného objektu (suterénu). V severní části domu bylo zjištěno, že objekt zde byl původně podsklepen dvoupátrovým sklepem. Horní, patrně plochostropý sklep byl zasypán v 18. či 19. stol. a stavební práce postupně odstraňovaly tyto novověké navážky za účelem obnovení kamenné klenby spodního, dosud funkčního sklepa. V druhé etapě stavebních prací byly postupně strženy všechny obvodové zdi domu, což umožnilo plošně zdokumentovat všechny fáze zdejší zástavby.

Po zbourání objektu se na ploše vyrýsovaly kromě kamenných základů původního měšťanského domu v severní části plochy i půdorysy několika starších zahloubených objektů. Mezi nejstarší patřila rozměrná jímka rámcově datovaná do 2. pol. 13. stol. a část čtvercové jímky obsahující materiál z přelomu 13./14. a průběhu 14. stol. Jako důležitý pro datování kamenného domu se nakonec ukázal zbytek vyzděné renesanční jímky, kterou tento dům svými základy porušoval. Jeho vznik lze tedy dávat do souvislosti nejdříve s výstavbou radnice v 2. pol. 16. stol. Totéž platí i pro zachovaný jednoprostorový sklep, který nemohl být starší než obvodové zdivo. V prostoru jižní části zbouraného domu byl porušen zahloubený objekt, který nerespektoval současnou uliční síť ani zástavbu a pokračoval do prostoru ulice Radnická. Jeho celý půdorys se nepodařilo zjistit, zdokumentován byl pouze obdélný profil o délce přibližně 5 m. Objekt byl zahlouben cca 2, 5 m do terénu. Ve výplni, kterou tvořily vrstvy propálené hlíny a kousky mazanice, byly nalezeny zlomky keramiky z 2. pol. 15. stol. Z nálezové situace vyplývá, že se jedná o pozůstatek zahloubeného suterénu nadzemního dřevohlíněného domu, který byl součástí původní zástavby této části města.

Zuzana Baarová, M Vyškovska

Resumé

Vyškov (Bez. Vyškov), Radnická Str. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

ZAKŘANY (okr. Brno-venkov)

„Záhumenice“. Raný novověk. Náhodný nález. Povrchový průzkum.

V dolní části východního svahu 100 m vpravo od silnice ze Zakřan do Vysokých Popovic, v blízkosti obce (350 m S od

kostela) byl roku 1999 objeven zlomek komorového reliéfního kachle. Poloha lokality v ZM 1:25 000, mapa 24-332 Mohelno je 469 mm od Z s. č. a 97 mm od S s. č. Světlo hnědošedý zlomek je na vnější straně slídovaný. Fragment výzdoby zřejmě představuje část heraldické figury. Časově pak nález spadá do 16.-17. století a ukazuje nejspíše na souvislost se dvorem ve vsi uváděným v písemných pramenech ve 14.-1. polovině 16. století (Kratochvíl 1904, 343).

Josef Kovář, Martin Kuča, Milan Vokáč, FF MU Brno

Literatura

Kratochvíl, A. 1904: Vlastivěda Moravská. Ivančický okres. Brno.

Resumé

Zakřany (Bez. Brno-venkov), „Záhumenice“. Frühmittelalter. Einzelfund.

ZLATÉ HORY (okr. Jeseník)

Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie. Novověk. Kulturní vrstva. Záchraný výzkum.

Ve dnech 13.10. a 23.10.2003 byl proveden záchraný výzkum při bourání a opětovné výstavbě staticky narušené opěrné kamenné zdi farního kostela Nanebevzetí Panny Marie ve Zlatých Horách (pod r. č. 213 je kostel evidován v ústředním seznamu kulturních památek).

Na konci Kostelní ulice stojí farní kostel, okolo něž se nacházel původní hřbitov, který je dnes zatravněn. Svatostánek ve Zlatých Horách je trojlodní stavbou se třemi věžemi, z nichž dvě jsou v rozích západního průčelí. Dnešní podoba stavby vznikla při barokní přestavbě, která setřela jeho původní gotický vzhled (více k historii a stavebnímu vývoji kostela Goryczková – Grůza 1999). Areál je situován na patě svahu Rochova kopce a je vůči ulici převýšen o cca dva a půl metru. Do svahu je i částečně zahlouben závěr svatyně i obě sakristie. Záchraný výzkum se konal pouze ve dvou dnech, a to vždy když pracovníci stavební firmy odstranili část opěrné zdi ležící na jižní straně kostela blíže jeho západnímu průčelí. Poté následovala dokumentace odhaleného úseku a opětovné sestavení zdi (kontext 902) z těchž kamenů, ze kterých byla postavena původní zeď. Schodiště i s opěrnou zdí (kontext 905) při západním průčelí bylo nově přestavěno v roce 1934 (Goryczková – Grůza 1999, 87). Zdivo průčelí pokračovalo i na jižní straně, kde k němu byla přistavěna zkoumaná opěrná zeď. Na její starší fázi zděnou z kamene na maltu, s odlišitelným základem (kontext 901), byla později dostavěna mladší kamenná zeď (kontext 900). Tato konstrukce je zahloubena pod úroveň dnešního povrchu jen cca 0,20 metru, je zděná na směs jílu a vápna. Obě etapy nejsou stavebně provázány. Mladší zdivo se bortí, což je jedním z hlavních důvodů oprav. Ve starším zdivu bylo nalezeno několik keramických zlomků, které pocházejí z období vrcholného středověku a novověku. Ze starší opěrné zdi bylo odebráno několik vzorků malty. Dále se během stavebních prací vytvořil nový odvod dešťové vody, jenž vedl od dešťového svodu z jižní věže v západním průčelí do nově zbudované šachty (v době výzkumu již s plastovou rourou). Tato šachta byla vykopána vedle nově opravené opěrné zdi kvůli vyrovná-

ní výškového rozdílu kostela a dnešní úrovně Kostelní ulice. Šachta končí o 3,56 metru níže, než je úroveň terénu obklopujícího kostel. Dešťová voda je dále odváděna v plastové rouře pod úroveň dnešního povrchu v prostoru mezi novou farou a opěrnou zdí chrámu do městské kanalizace v Kostelní ulici. Šachta pro odvod dešťové vody narušila jednotlivý novověký násyp (kontext 102), na kterém stojí západní část kostela. Tento zásyp hlinitého charakteru obsahoval zlomky cihel, kameny, fragmenty keramiky a části lidských kosterních ostatků. Lidské kosti byly odevzdány Římskokatolickému farnímu úřadu ve Zlatých Horách k pietnímu pohřbení. Starší opěrná zeď a novověký zásyp (kontext 102) vznikly současně s barokní přestavbou kostela mezi léty 1699-1702, kdy bylo postaveno nové západní průčelí a trojlodí kostela bylo prodlouženo a rozšířeno. Při kopání nového odvodu dešťové vody v úseku mezi jižní věží a šachtou bylo také částečně porušeno valounové dláždění na tzv. anglickém dvorku – vzniklé roku 1937 (Goryczková – Grůza 1999, 87).

Jakub Vrána, AC Olomouc

Literatura

Goryczková N. – Grůza A., 1999: Stavebně-historický průzkum farního kostela Nanebevzetí Panny Marie ve Zlatých Horách, rukopis uložen na Římskokatolickému farnímu úřadě ve Zlatých Horách.

Resumé

Zlaté Hory (Bez. Jeseník), Pfarrkirche Mariä Himmelfahrt. Neuzeit. Kulturschicht. Rettungsgrabung

ZLÍN (k. ú. Malenovice, okr. Zlín)

„Mezicestí“. Doba středohradištní. Sídliště. Záchraný výzkum

V roce 2003 proběhla další etapa archeologického výzkumu na známé polykulturní lokalitě „Mezicestí“ na katastru Zlína-Malenovic, vyvolaná výstavbou dalšího nákupního střediska CENTRO II (lokalita je situována na ZM 1 : 10 000, l. č. 25-31-24, od Z s.č. 227 mm a od J s. č. 74 mm, 233 mm a 98 mm). Naleziště leží na návrší mírně terénní vlny nad starou říční terasou levého břehu řeky Dřevnice (nadmořská výška se pohybuje kolem 195 m). Při realizaci průzkumných prací se ve čtvrcích I a II podařilo při snižování kulturní vrstvy (k. č. 600) doložit poměrně intenzivní osídlení na lokalitě ve středohradištním období. Zachyceny byly sídlištní objekty (č. 604 a 605), jejichž výplň obsahovala značné množství kamenů a částečně také mazanice. Vedle keramického materiálu (hrnce zdobené vícenásobnou vlnicí, v několika exemplářích jsou zastoupeny také značky na dnech) bylo získáno také množství osteologického materiálu a fragmenty železné strusky. Z předchozích výzkumů bylo sice na lokalitě známo středohradištní osídlení, ale teprve v roce 2003 se podařilo prokázat také existenci jednotlivých objektů se značnou kumulací nálezů.

Jiří Kohoutek, ÚAPP Brno